

Granice swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci w prawie polskim

Przejdź do produktu na **ksiegarnia.beck.pl**

Spis treści

Wykaz skrótów	XV
Wykaz aktów prawnych	XIX
Wykaz orzecznictwa	XXI
Wykaz literatury	XXIII
Wstęp	XLIII

Część I. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci

Rozdział 1. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci –

kwestie terminologiczne	3
§ 1. Wprowadzenie	3
§ 2. Rozrządzenie majątkiem na wypadek śmierci	3
I. Rozrządzenie na wypadek śmierci a rozrządzenie ostatniej woli	3
II. Rozrządzenie na wypadek śmierci a czynność prawna na wypadek śmierci	8
III. Umowa o zrzeczenie się dziedziczenia a rozrządzenie na wypadek śmierci	10
IV. Majątek jako przedmiot rozrządzenia na wypadek śmierci	17
§ 3. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	20
I. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci w ujęciu doktryny	20
II. Zakres swobody umów jako narzędzie pomocnicze dla określenia zakresu swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	22
III. Zakres swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	25
1. Wolność w zakresie dokonania i niedokonania rozrządzenia	27
2. Wolność w zakresie treści rozrządzeń	28
3. Gwarancja prymatu woli spadkodawcy nad prawnosпадkowymi regulacjami ustawowymi	28
4. Wolność wyboru czynności prawnej służącej dokonaniu ważnego i skutecznego rozrządzenia	29

5. Wolność wyboru prawa właściwego dla spraw spadkowych i rozrządzeń na wypadek śmierci	30
6. Swoboda wyboru formy rozrządzenia jako element swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	31
§ 4. Ograniczenia swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	33
§ 5. Podsumowanie	34
Rozdział 2. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako wartość chroniona przez Konstytucję	37
§ 1. Wprowadzenie	37
§ 2. Konstytucyjne podstawy swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	37
§ 3. Konstytucyjna ochrona wolności w zakresie dokonania i niedokonania rozrządzenia	38
§ 4. Konstytucyjna ochrona wolności w zakresie treści rozrządzeń	41
§ 5. Konstytucyjna ochrona gwarancji prymatu woli spadkodawcy nad prawnospadkowymi regulacjami ustawowymi	42
§ 6. Konstytucyjna ochrona wolności wyboru czynności prawnej służącej dokonaniu ważnego i skutecznego rozrządzenia	43
§ 7. Konstytucyjna ochrona wolności wyboru prawa właściwego dla spraw spadkowych i rozrządzeń na wypadek śmierci	44
§ 8. Podsumowanie	44
Rozdział 3. Uzasadnienie swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	45
§ 1. Wprowadzenie	45
§ 2. Aksjologiczne podstawy swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	46
I. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako element lub konsekwencja autonomii woli	46
II. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako naturalne prawo człowieka	48
III. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako komponent prawa własności	49
IV. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako wyraz typowych pragnień człowieka	51
1. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako wyraz ostatecznej oceny rzeczywistości	52
2. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako mechanizm wywierania wpływu na rzeczywistość	53
§ 3. Funkcje swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	57

I. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako bodziec do kumulacji majątku	57
II. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako ekwiwalent opieki ze strony osób najbliższych	62
III. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako mechanizm przystosowujący następstwo prawnosпадkowe do okoliczności konkretnego przypadku	63
1. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako mechanizm chroniący interesy rodziny spadkodawcy	65
2. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako mechanizm chroniący interesy osób faktycznie bliskich spadkodawcy	68
3. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako mechanizm chroniący zorganizowane gospodarczo części majątku spadkowego	69
§ 4. Podsumowanie	71

Część II. Ograniczenia swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci

Rozdział 1. Ograniczenia wolności wyboru prawa właściwego dla spraw spadkowych i rozrządzeń na wypadek śmierci	75
§ 1. Wprowadzenie	75
§ 2. Wolność wyboru prawa właściwego dla spraw spadkowych i rozrządzeń na wypadek śmierci w ujęciu PrPrywM oraz w ujęciu rozp. (UE) 650/2012	76
§ 3. <i>Ratio legis</i> możliwości wyboru praw właściwych dla spraw spadkowych i rozrządzeń na wypadek śmierci	79
§ 4. Wolność wyboru prawa właściwego dla spraw spadkowych a ochrona osób bliskich spadkodawcy – wątpliwości dogmatyczne .	82
§ 5. <i>Ratio legis</i> ograniczenia wolności wyboru prawa właściwego dla spraw spadkowych na gruncie rozp. (UE) 650/2012	84
§ 6. Wybór prawa jako czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego	87
§ 7. Zakaz <i>depeçage</i>	88
§ 8. Podsumowanie	88
Rozdział 2. Ograniczenia wolności wyboru czynności prawnych, służących dokonaniu ważnego i skutecznego rozrządzenia	91
§ 1. Wprowadzenie	91
§ 2. Zasada <i>numerus clausus</i> czynności prawnych <i>mortis causa</i> służących dokonaniu rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci .	92

§ 3. Wyłączność testamentu dla dokonania rozrządzeń na wypadek śmierci	93
§ 4. Umowa dziedziczenia – kwestie terminologiczne i charakterystyka na przykładzie prawa niemieckiego	96
§ 5. Funkcje umowy dziedziczenia	100
§ 6. <i>Ratio legis</i> zakazu umów dziedziczenia	102
§ 7. Uwagi <i>de lege ferenda</i>	104
§ 8. Podsumowanie	105
Rozdział 3. Ograniczenia wolności w zakresie dokonania i niedokonania rozrządzenia	107
§ 1. Wprowadzenie	107
§ 2. Zdolność testowania i odwołania testamentu	109
I. Zdolność testowania w ujęciu KC	109
II. Zdolność testowania w porządkach prawnych wybranych państw	111
III. <i>Ratio legis</i> zdolności testowania	113
IV. Uwagi <i>de lege ferenda</i> w zakresie zdolności testowania	115
§ 3. Zdolność do zawarcia umowy zrzeczenia się dziedziczenia	123
§ 4. Brak możliwości sporządzenia ważnego testamentu przez osoby znajdujące się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli	126
I. Brak świadomości i brak swobody w rozumieniu art. 945 § 1 pkt 1 KC	126
II. Brak możliwości sporządzenia ważnego testamentu przez osoby znajdujące się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli – ograniczenie czy gwarancja swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci?	133
III. <i>Ratio legis</i> braku możliwości sporządzenia ważnego testamentu przez osoby znajdujące się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli	134
IV. Ocena obecnej regulacji	136
§ 5. Podsumowanie	138
Rozdział 4. Ograniczenia wolności w zakresie treści rozrządzeń	141
§ 1. Wprowadzenie	141
§ 2. Zdolność do dziedziczenia	142
I. Zdolność do dziedziczenia w ujęciu KC	142
II. Zdolność do dziedziczenia w świetle przepisów NierCudzU i UstRolU	144

§ 3. Nieważność rozrządzeń sprzecznych z zasadami współzycia społecznego	145
I. Sprzeczność rozrządzeń na wypadek śmierci z zasadami współzycia społecznego – uwagi ogólne	145
II. Rozrządzenia o celu obiektywnie sprzecznym z porządkiem prawnym	149
III. Rozrządzenia pomijające najbliższych członków rodziny spadkodawcy	150
1. Zachówek jako instytucja wykluczająca uznanie rozrządzenia pomijającego najbliższych członków rodziny spadkodawcy za niezgodne z zasadami współzycia społecznego	150
2. <i>Geliebtestament</i> a sprzeczność rozrządzenia z zasadami współzycia społecznego	152
IV. Rozrządzenia o charakterze dyskryminującym	154
1. Kryterium dyskryminujące jako podstawa rozrządzenia na wypadek śmierci	154
2. Zakaz dyskryminacji a swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	155
a. Horyzontalne działanie zasady zakazu dyskryminacji?	155
b. Swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci jako prawo do dyskryminacji	156
c. Wykładnia testamentu jako mechanizm dostosowania go do standardów ochrony praw człowieka	159
V. Warunek sprzeczny z zasadami współzycia społecznego	164
1. Warunkowe rozrządzenia na wypadek śmierci jako wyraz presji wywieranej na beneficjentów	164
2. Sprzeczność warunku z zasadami współzycia społecznego w prawie niemieckim	167
3. Sprzeczność warunku z zasadami współzycia społecznego w prawie hiszpańskim	171
4. Sprzeczność warunku z zasadami współzycia społecznego w prawie polskim	172
VI. Moment oceny zgodności rozrządzenia z zasadami współzycia społecznego	173
§ 4. Ograniczenia wynikające z zasady <i>semel heres semper heres</i>	175
I. Zasada <i>semel heres semper heres</i> w prawie polskim	175
II. Brak możliwości zastrzeżenia warunku lub terminu przy powołaniu spadkobiercy	175

1. Brak możliwości zastrzeżenia warunku lub terminu przy powołaniu spadkobiercy w ujęciu KC	175
2. Funkcje warunku i terminu przy powołaniu spadkobiercy	176
3. <i>Ratio legis</i> braku możliwości zastrzeżenia warunku i terminu przy powołaniu spadkobiercy	178
4. Ocena obecnej regulacji	181
III. Brak możliwości podstawienia powierniczego	183
1. Brak możliwości podstawienia powierniczego w ujęciu KC	183
2. Rys historyczny i prawnoporównawczy	184
3. Funkcje podstawienia powierniczego	191
4. <i>Ratio legis</i> braku możliwości podstawienia powierniczego	192
5. Ocena obecnej regulacji	194
§ 5. Ograniczenia w zakresie możliwości sporządzenia testamentu działowego	196
I. Zagadnienia terminologiczne związane z pojęciem testamentu działowego	196
II. Kwestia możliwości powołania spadkobiercy do dziedziczenia konkretnych przedmiotów wchodzących w skład spadku	198
III. Rozrządzenia dotyczące działu spadku	201
IV. Zapis windykacyjny	203
§ 6. Zakaz sporządzania testamentów wspólnych	206
I. Zakres zakazu sporządzania testamentów wspólnych w prawie polskim	206
II. <i>Ratio legis</i> zakazu sporządzania testamentów wspólnych	209
III. Funkcje testamentów wspólnych	211
IV. Uwagi <i>de lege ferenda</i>	213
§ 7. Podsumowanie	219
Rozdział 5. Ograniczenia gwarancji prymatu woli spadkodawcy nad prawnospadkowymi regulacjami ustawowymi	221
§ 1. Wprowadzenie	221
§ 2. Zachówek	222
I. Zachówek jako ograniczenie swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	222
II. <i>Ratio legis</i> zachowku z perspektywy historycznej i współczesnej	223
III. Przemiany społeczne we współczesnym świecie i ich konsekwencje dla aktualności <i>ratio legis</i> zachowku	232

IV. Instytucja wydziedziczenia jako kompromis między swobodą rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci a ochroną rodziny spadkodawcy	242
V. Stosowanie art. 5 KC do oceny roszczeń o zachówek – ochrona czy zagrożenie woli spadkodawcy?	244
VI. Umowa zrzeczenia się prawa do zachowku	249
VII. Konstytucyjne podstawy systemu zachowku	254
VIII. Konsekwencje zastąpienia modelu zachowku modelem roszczeń alimentacyjnych	256
IX. Możliwości modyfikacji systemu zachowku	257
§ 3. Sankcja nieważności związana z niedochowaniem wymogów formalnych testamentu	260
I. Forma testamentu oraz sankcja nieważności związana z niedochowaniem wymogów formalnych jako ograniczenie swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	260
II. Funkcje formy testamentu	261
III. Formy testamentu w prawie polskim	263
IV. Forma testamentu w przypadku dokonania zapisu windykacyjnego	264
V. Zastrzeżenie formy testamentu pod rygorem nieważności	266
§ 4. Odrzucenie spadku przez spadkobiercę testamentowego	269
I. Kolidują między odrzuceniem spadku przez spadkobiercę testamentowego a swobodą rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	269
II. <i>Ratio legis</i> możliwości odrzucenia spadku	270
§ 5. Testamentowe rozrządzanie nieruchomością na rzecz cudzoziemców	274
I. Granice swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci wyznaczone przez przepisy NierCudzU	274
II. Ustawowe wymogi skuteczności nabycia nieruchomości przez cudzoziemca w drodze sukcesji <i>mortis causa</i>	274
III. Zróznicowanie pozycji sukcesorów <i>mortis causa</i>	275
IV. Obowiązek uzyskania zezwolenia – koncepcje „ustawodawca wie lepiej” i „organ administracji publicznej wie lepiej”	277
V. Konsekwencje braku uzyskania zezwolenia dla realizacji woli spadkodawcy	278
VI. Koncepcja „ustawodawca wie lepiej” i „organ administracji publicznej wie lepiej” na gruncie NierCudzU a swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci – zagadnienia konstytucyjne	282
§ 6. Testamentowe dysponowanie nieruchomością rolną	285

I. Poszerzenie granic swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci wskutek uchylecia art. 1065 KC	285
II. Granice swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci wyznaczone przez przepisy UstRoU	286
III. Przekazanie <i>mortis causa</i> nieruchomości rolnej tytułem dziedziczenia i zapisu windyacyjnego – wolność spadkodawcy	287
IV. Przekazanie <i>mortis causa</i> nieruchomości rolnej tytułem zapisu zwykłego – koncepcje „ustawodawca wie lepiej” i „organ administracji publicznej wie lepiej”	288
V. Formalne relacje zapisobiercy zwykłego i spadkobiercy jako czynnik determinujący granice swobody ustanowienia zapisu zwykłego	289
VI. Ograniczenia swobody rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci przez przepisy UstRoU na etapie działu spadku	290
VII. Uprawnienie KOWR do nabycia nieruchomości rolnej nabytej w wyniku dziedziczenia oraz zapisu windyacyjnego – zasada „organ administracji publicznej wie lepiej”	292
VIII. Konsekwencje naruszenia przepisów UstRoU dla realizacji woli spadkodawcy	294
IX. Koncepcja „ustawodawca wie lepiej” na gruncie UstRoU a swoboda rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci – zagadnienia konstytucyjne	295
§ 7. Reguły wykładni testamentu	298
I. Reguły wykładni testamentu jako mechanizm ograniczający swobodę rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci	298
II. Konstytucyjne podstawy rekonstrukcji woli spadkodawcy	298
III. Reguły wykładni testamentu w ujęciu KC	299
IV. Ocena obecnej regulacji	303
§ 8. Podsumowanie	304
Rozdział 6. Prawo właściwe dla dziedziczenia według rozp. (UE) 650/2012 a wartości prawa spadkowego	307
§ 1. Wprowadzenie	307
§ 2. Swoboda rozrządzania majątkiem <i>mortis causa</i> jako kompleks wolności ukształtowanych w oparciu o określone wartości	307
§ 3. Konsekwencje zastosowania w rozp. (UE) 650/2012 łącznika miejsca zwykłego pobytu jako łącznika obiektywnego – łatwość „ucieczki” od wartości prawa spadkowego	309

Spis treści

§ 4. Konsekwencje zastosowania łącznika miejsca zwykłego pobytu jako łącznika obiektywnego z perspektywy polskiego systemu prawa spadkowego	313
§ 5. Podsumowanie	316
Wnioski	319
Indeks rzeczowy	325

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl